

ปาฐกถาพิเศษ
“สมเด็จพระยา ของข้าไท”

โดย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ

ณ ห้องรับรอง ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

วันจันทร์ ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๓๘ เวลา ๑๒.๐๐ น.

*****

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายครับ

ผมมีความภาคภูมิใจมากที่ได้มาพูดเรื่องสมเด็จพระยาของเรานะครับ ด้วยตัวเองถือว่าการที่จะมาพูดเรื่องของสมเด็จพระยาให้คนฟังเป็นการถวายความจงรักภักดีประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งสมเด็จพระยาเมื่อพูดถึงพระองค์ท่านก็จะเป็นการแผ่บารมีให้กระจายขจรไพศาลออกไป ที่จริงพวกเราที่นั่งอยู่นี้เท่าที่ผมดู ๆ แล้วก็ เป็นคนที่ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทมาโดยตลอด แต่ว่าถ้าจะมาคุยกันในเรื่องของสมเด็จพระยาบ้างก็คงจะเป็น อย่างที่ผมกล่าวก็คือว่า ได้ร่วมกันถวายความจงรักภักดี ถึงแม้ว่าท่านจะเสด็จอยู่ในพระบรมโกศแล้วก็ตาม สมเด็จพระยาเป็นที่รู้จักกันไม่ใช่เฉพาะคนไทยเท่านั้น ผมคิดว่าทั่วโลกรู้จักพระองค์ท่านไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เพราะว่าท่านทรงเป็นพระราชมารดาของพระมหากษัตริย์ ๒ พระองค์ซึ่งไม่มีในโลกนี้ นอกจากนั้นเรื่อง ของพระองค์ท่านในประเทศของเราใครๆ ก็ทราบกันทั้งนั้นว่า ท่านทรงทำอะไรเพื่อคนไทยบ้าง เป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไป แม้แต่เด็กตัวเล็กๆ จนกระทั่งผู้สูงอายุทุกคนก็ทราบทั้งนั้น ถ้าท่านไปที่พระที่นั่งดุสิตฯ ก็จะเห็นว่า มีวงดอกไม้ของประมุขของประเทศต่างๆ เต็มไปหมด จากพระราชินีของอังกฤษ จากพระจักรพรรดิ และจักรพรรดินีของญี่ปุ่น และองค์อื่นๆ ผมมั่นใจว่า ไม่มีพิธีอย่างคนเราที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถวาย สมเด็จพระยา เหมือนกับพิธีของใครในโลกนี้ ฉะนั้นเป็นเรื่องที่น่าจดจำแล้วน่าจะสำนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ อย่างสูงทีเดียวที่ผมจะพูดวันนี้ อย่างที่ผมเรียนแล้วว่า ทุกท่านรู้จักสมเด็จพระยา และได้เห็นว่า

พระองค์ท่านได้ทรงกระทำอะไรบ้าง เพราะฉะนั้นผมจะไม่พูดถึงส่วนนั้น ผมจะพูดแต่ส่วนที่ผมเอง ได้รับใช้สมเด็จยามา ที่จริงที่เราเรียกกันว่า สมเด็จพระยา สมเด็จพระยา นี้ พวกเราเป็นคนถวายชื่ออย่างนี้ เมื่อเรียกใหม่ๆ ก็มีคนค่อนข้างจะเห็นด้วย อาจจะไม่สมควรก็ได้ เพราะว่าท่านเป็นพระราชวงศ์ชั้นสูง แต่ว่าผมเองได้รับฟังมา จากผู้ที่ได้รับใช้ใกล้ชิดว่า ท่านไม่ทรงรังเกียจที่จะให้คนไทยเรียกท่านว่า สมเด็จพระยา แทนที่จะเรียกว่า สมเด็จ จพระศรีนครินทรราชบรมราชชนนี แล้วท่านก็รู้สึกจะดีพระทัยด้วยซ้ำ ในการที่พวกเราเรียกท่านว่าอย่างนั้น และที่สำคัญที่สุดและพวกเราน่าจะจดจำก็คือว่า เมื่อเราเรียกท่านว่า สมเด็จพระยา ท่านทรงปฏิบัติพระองค์ต่อพวกเรา เหมือนพวกเราเป็นหลานของท่านซึ่งเป็นที่น่าภาคภูมิใจมาก ผมขอเรียนให้พวกเราทราบว่าผมรู้จักพระองค์ท่าน เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ตอนนั้นผมเป็นแม่ทัพอยู่ที่ภาคอีสาน ที่เรียกว่า กองทัพภาคที่ ๒ ท่านทั้งหลาย คงทราบว่า ในระยะเวลานั้นที่เราเรียกกันว่า ผกค. นั้นมีรุนแรงมากที่สุดในภาคอีสาน เป็นภาคที่มีการกระทำ ค่อนข้างสูงมากที่สุดแล้วบังเอิญผมก็โชคดีที่ได้รับไปรับราชการอยู่ที่นั่นเมื่อปลายปี ๒๕๑๗ สมเด็จพระยาไปแปร พระราชฐานที่ภูกระดึง เพื่อทรงเยี่ยมราษฎรตามที่ทรงเคยปฏิบัติมาหลายปีก่อนล่วงหน้าแล้ว แต่วันนั้น เป็นวันแรกที่ผมได้เข้าไปถวายตัวว่า ผมเป็นแม่ทัพอยู่ที่นั่นแล้วตั้งแต่บัดนั้นมาจนกระทั่งท่านเสด็จสวรรคต ผมก็ได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทโดยตลอดมา โดยใกล้ชิดพอสมควร ถึงหาญที่จะมาพูดเรื่องนี้ มาบอกมาแล้ว ให้พวกเราทั้งหลายฟัง เมื่อพระองค์ท่านได้พบผมใหม่ๆ พระองค์ท่านไม่ทรงรู้จักผมเลยที่ผมเป็นใคร แต่นับจาก วันที่ผมถวายรายงานตัวแล้วผมก็ได้รับใช้มาโดยตลอด แล้วก็ทรงให้ความสนิทสนม ทรงประทานความสนิทสนม ให้ผมพอสมควรทีเดียวตลอดมา “สมเด็จพระยา ของข้าไท” ข้าไท พจนานุกรมแปลว่า ผู้รับใช้ ซึ่งไม่ใช่ทาส ก็คือพวกเรา คือพวกเราซึ่งเป็นผู้รับใช้พระองค์ท่านมาโดยตลอด ผมถึงตั้งชื่อเรื่องหัวข้อของการบรรยายว่า

“สมเด็จพระยา ของข้าไท” ผมขออนุญาตเริ่มต้นว่าตั้งแต่ผมมีวาสนาได้รู้จักและรับใช้สมเด็จพระยามา ผมมองสมเด็จพระยาในเรื่องที่ท่านทรงปฏิบัติออกเป็นเรื่องต่างๆ ที่พอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ผมมองเห็นว่า สมเด็จพระยาทรงปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่างของกุลสตรีไทย ที่เห็นได้ชัดเจนและดีมาก พวกเราคงจะเห็นว่า เวลาท่านเสด็จไปไหน หรือว่าจะมีรับสั่งกับใคร พระกิริยาท่าทางนุ่มนวล ละมุนละไม น่ากราบไหว้ น่าศรัทธาเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่ง เพียงแต่เราได้เห็นพระพักตร์ท่าน เราก็รู้สึกว่ามีอารมณ์อบอุ่นมีความรู้สึกเหมือนเราได้อยู่ใกล้ชิดผู้ที่สามารถจะแผ่พระบารมีมาคุ้มครองเราได้ พระกิริยามารยาทนุ่มนวล อ่อนหวานเป็นแบบที่ดีของกุลสตรีไทยเป็นอย่างยิ่ง ผมคิดว่าถ้าพวกเรา โดยเฉพาะพวกผู้หญิงคนไทยจะได้วางตนอย่างพระองค์ท่านวาง ก็จะเป็นสิ่งที่รักษาความเป็นกุลสตรีไทยไว้ดีทีเดียว เวลาท่านรับสั่งกับใคร ท่านก็รับสั่งด้วยคำพูดต่างๆ ที่ฟังเข้าใจได้ดี แล้วก็ทรงสั่งสอนคนที่ท่านให้เข้าเฝ้า เหมือนอย่างที่คุณคนไทยดั้งเดิมปฏิบัติมาโดยตลอด ถ้าท่านเคยอ่านหนังสือที่ชื่อว่า แม่เล่าให้ฟัง หรือว่า ๙๐ พรรษาแม่ฟ้าหลวง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่เราเรียกกันสั้นๆ ว่าสมเด็จพระนางเจ้าฯ ก็คือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าปกเกล้าพัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือที่ว่า ท่านทรงสั่งสอนทั้งตัวสมเด็จพระนางเจ้าฯ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้ง ๒ รัชกาล อย่างกับคนธรรมดาสามัญ ทรงสอนให้รู้จักเคารพนบถ ทรงสอนให้รู้จักเคารพผู้ใหญ่ กิริยามารยาทต่างๆ ซึ่งเหมือนกับกุลสตรีไทยทั้งหลายที่ได้สั่งสอนลูกหลานของตัวเอง
๒. เท่าที่ผมได้ตามเสด็จรับใช้เบื้องพระยุคลบาทมาตลอด ผมขอเรียนยืนยันได้ชัดเจนว่า ในระหว่างที่เสด็จประพาสตามที่ต่างๆ เพื่อทรงเยี่ยมราษฎรของท่าน ท่านทรงห่วงใยราษฎรของพระองค์ท่านมากทีเดียว ท่านทรงห่วงใยเรื่องอะไรบ้างสำหรับผม ผมเห็นว่าอาจจะแบ่งออกได้เป็นดังนี้คือ

(๑) ทรงห่วงใยเรื่องของการศึกษาของคนในชนบทห่างไกล โดยเฉพาะห่างไกลมากๆ วันนี้บังเอิญผมยังมองไม่เห็นตำรวจตระเวนชายแดน แต่เรื่องนี้ตำรวจตระเวนชายแดนยืนยันได้ดีที่สุด เพราะว่าท่านให้ความสำคัญสนพระทัยกับตำรวจตระเวนชายแดนเป็นอย่างยิ่ง ตั้งแต่เริ่มเสด็จเยี่ยมราษฎร ท่านทรงสร้างโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมากกว่า ๓๐๐ แห่ง แสดงถึงน้ำพระทัยที่สนพระทัยและให้ความเมตตาแต่ไม่ใช่เฉพาะตำรวจตระเวนชายแดนเท่านั้น แต่โดยตรงไปที่ชาวเขาคนที่อยู่ชนบทห่างไกลมากๆ ด้วย เรื่องนี้ตำรวจตระเวนชายแดนคงจะยืนยันได้ดีทีเดียว

(๒) อีกข้อหนึ่ง ซึ่งท่านห่วงใยและหาทางช่วยเหลืออยู่เป็นประจำก็คือ เรื่องของสุขภาพอนามัยของราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดาร ของทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ เรื่องนี้ก็เห็นคงจะต้องอ้างอิงถึงหนังสือเรื่อง แม่เล่าให้ฟัง กับ ๙๐ พรรษาแม่ฟ้าหลวง เพราะในหนังสือที่ว่า ทรงเขียนไว้ว่า เรื่องของสุขภาพอนามัยสมเด็จพระยามา ท่านทรงเรียนรู้อย่างมาก เพราะว่าท่านเสด็จไปต่างประเทศตั้งแต่พระชนม์ ๑๔ ปีแล้ว ก็เรียนเรื่องพยาบาล เรื่องสุขภาพอนามัย เรื่องโภชนาการ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ท่านทรงรู้ทรงเข้าใจแล้วก็ทรงปฏิบัติพระองค์ตามหลักการของโภชนาการมาก เพราะฉะนั้นการช่วยเหลือราษฎรที่อยู่ในที่ห่างไกลทุรกันดาร ในเรื่องสุขภาพอนามัย และโภชนาการ ท่านทรงกระทำได้ดีเยี่ยม เพราะทรงรู้หมด ทรงรู้ทุกอย่าง อย่างดีที่สุดว่า คนเราควรจะมีกินอะไรร่างกายถึงจะแข็งแรง นอกจากเรื่องของโภชนาการอย่างที่ผมเรียนแล้ว ก็มีเรื่องของการช่วยเหลือทางสุขภาพอนามัย โครงการ พอสว. หรือมูลนิธิของแม่ฟ้าหลวง สิ่งต่างๆ เหล่านี้พิสูจน์ให้เห็นโดยชัดเจนว่า ท่านทรงทำอะไรบ้าง โครงการ พอสว. ตั้งขึ้นด้วยความคิดของพระองค์ท่านโดยแท้ ทรงริเริ่มขอความร่วมมือจากหมอต่างจังหวัด ในวันเสาร์วันอาทิตย์ที่เป็นวันหยุดราชการ ให้ตามเสด็จไปช่วยเหลือราษฎร รักษาราษฎรตามท้องถิ่นต่างๆ แล้วโครงการนี้ก็เติบโตเรื่อยมา จนกระทั่งเป็น พอสว. ในปัจจุบันนี้

โครงการรักษาทางอากาศก็เป็นความริเริ่มของพระองค์ท่าน โดยความช่วยเหลือของ
รัฐบาลออสเตรเลีย ซึ่งได้ไปดูไปเฝ้าสังเกตการปฏิบัติของสมเด็จพระเจ้าในการรักษาพยาบาล
หรืออนามัยของคนอยู่ห่างไกล

(๓) เรื่องการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งทรงสนพระทัยมาก โครงการดอยตุง
ซึ่งเป็นโครงการสุดท้ายของพระองค์ท่านก็เกิดจากน้ำพระทัยอันประเสริฐของพระองค์ท่าน
ที่จะรักษาสีเขียวของประเทศไทยของเรา โครงการดอยตุงที่จริงเริ่มตั้งแต่ในสมัยที่ผมยังเป็น
รัฐบาลอยู่แล้วก็ได้ทำถวายไปเท่าที่สามารถจะทำได้ แต่ว่าเรื่องโครงการดอยตุงไม่เกี่ยวกับการ
ที่จะพูดในวันนี้ ก็ขอเล่าให้ฟังย่อๆ เท่านั้น ถ้าใครรู้จักดอยตุงก็คงจะนึกออกว่าดอยตุง
สมัยก่อนนี้เป็นเขาหัวโล้นตลอดมา แต่เดี๋ยวนี้ถ้าใครไปดอยตุงตอนนี้ก็จะเห็นความผิดหูผิดตา
แปลก ไม่มีสิ่งที่เป็นที่แห้งแล้งต่อไปอีกแล้ว เป็นโครงการสุดท้ายที่ทรงทำด้วยความเพียร
แล้วก็พอพระราชหฤทัยมาก โดยปกติสมัยก่อนนี้ที่ยังทรงมีพระพลานามัยแข็งแรงอยู่
เวลาถึงวันพระราชสมภพปีเว้นปี ท่านก็จะเสด็จไปสวีตเซอร์แลนด์ไปที่ไอซฮานน์ แต่ตอนหลังนี้
ก็ไม่ได้เสด็จ รัฐบาลก็ถวายพระตำหนักดอยตุง พระตำหนักดอยตุงนี้กองทัพเป็นคนสร้างถวาย
แล้วก็ทรงเลือกที่เองแล้วก็ไปประทับเวลาแปรพระราชฐาน

๓. **ที่ผมจะพูดต่อไปนี่คือ เรื่องที่สมเด็จพระเจ้าทรงปฏิบัติแล้วก็เกี่ยวข้องกับผมโดยตรงทีเดียว ก็คือเรื่อง**
ทรงมีน้ำพระทัยใส่ใจผู้ที่ปฏิบัติงานเพื่อชาติบ้านเมืองในขณะนั้น ในขณะที่เรามีปัญหาเรื่องของ
ผู้ก่อการร้าย ที่เรียกกันว่า การปราบปราม ผกค. ซึ่งผมไม่ชอบคำนี้เลย ผมก็เลยเรียกใหม่ว่า
การปฏิบัติเพื่อทำความเข้าใจกับผู้หลงผิด ไม่ใช่การปฏิบัติเพื่อปราบปราม ผกค. ผกค. ก็คือคนไทย
พี่น้องเราทั้งนั้น เราไม่จำเป็นต้องไปปราบเขา แล้วเราไม่ต้องการจะปราบเขาด้วย แต่เราต้องการ
ทำความเข้าใจกับเขา เพื่อให้เขาเข้าใจว่าเขากระทำอยู่นั้นมันผิด ที่ถูกควรจะเป็นอย่างไร ที่ผมนำเรื่องนี้
มาเล่าให้ฟังก็เพราะว่า ทุกท่านที่นั่งอยู่ที่นี้คงจะเคยอยู่ในสนามมาเป็นเวลาหลายๆ ปีด้วยกันทั้งนั้น
ไม่ว่า ทหาร ตำรวจ พลเรือน อส. ท่านเสด็จไปทรงเยี่ยมทุกแห่ง แต่ว่าไม่ได้เข้าไปในที่ตั้ง ไม่ได้เข้าไป
ในที่ที่เราเรียกกันว่าฐานของทหาร โดยเฉพาะของทหารบก หรือทหารเรือ นปช. หรือทหารอากาศ
ที่ไปช่วยสนับสนุนการปฏิบัติของทหารบกและทหารเรือ ส่วนตำรวจท่านทรงไปบ่อยเพราะว่าท่าน
เสด็จไปทรงเยี่ยมโรงเรียนซึ่งรับสั่งให้สร้างขึ้น ก็ขอเล่าให้ฟังว่าเรื่องของการพระราชทานขวัญและกำลังใจ
ให้กับผู้ปฏิบัติงานเพื่อชาติบ้านเมือง ดิฉันอยู่ในพระทัยของสมเด็จพระเจ้าตลอดเวลา ท่านทรงรู้สึกเป็นห่วง
แล้วก็ซักถามอยู่ตลอดเวลาว่า เรื่องราวเป็นอย่างไร ผมเองก็เคยกราบบังคมทูลเล่าให้ฟังตลอดว่า
มีปัญหาอย่างไร แต่ที่จะขอเล่าให้ฟังซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผม เมื่อสมัยเป็นแม่ทัพอยู่ที่ภาคอีสาน
วันหนึ่งท่านก็รับสั่งว่าฉันอยากจะไปดูสิว่าพวกเขาทำอะไรกันอย่างไร จะให้ฉันไปได้ไหม ผมเอง
เป็นแม่ทัพ ตอนนั้นผมก็รับผิดชอบโดยตลอด หมายความว่า เป็นความรับผิดชอบของผมที่จะถวายว่า
ไปได้หรือไปไม่ได้ เพราะว่าในพ.ศ. ที่ท่านเสด็จที่ผมกำลังจะเล่าให้ฟังคือ ปลาย พ.ศ.๒๕๑๙ ผกค.
ตอนนั้นสถานการณ์ของการก่อการร้ายที่เราเรียกกัน ค่อนข้างลดลงมากพอสมควรแล้ว เพราะว่าในปี
พ.ศ.๒๕๒๐ การก่อการร้ายในภาคอีสานก็จบสิ้นแล้ว สันติสุขกลับคืนมาแล้ว แต่ว่าเมื่อท่านรับสั่ง
อย่างนั้น เพราะท่านไม่เคยทอดพระเนตรเห็นว่าพวกเราทำงานกันอย่างไร ท่านถึงรับสั่งถามผมว่า
ฉันจะไปดูได้ไหม ผมก็มานั่งปรึกษาหารือกับเพื่อนฝูงฝ่ายเสนาธิการต่างๆ และผู้บังคับหน่วยว่า

น่าจะให้เชิญเสด็จท่านไปไหม ในที่สุดเราก็บอกว่า ต้องเชิญเสด็จไป เรามีเหตุผลว่า **หนึ่ง** ผมมั่นใจว่า พระบารมีของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาก แล้วก็ทุกคนในประเทศของเรารักท่านทั้งนั้น แม้แต่ ผกก. ผมก็คิดว่ารักท่าน ผมถึงมั่นใจว่าคงไม่มีใครที่จะคิดมีริษยาภัยกับพระองค์ท่านแน่นอน สอง ถ้าท่านเสด็จไปในฐานของเราจะทำให้พวกเรามีขวัญกำลังใจสูงลิ่ว แล้วเราก็สามารถที่จะให้การถวายความปลอดภัยได้แน่นอน ในที่สุดผมก็กราบบังคมทูลว่า เชิญเสด็จไปได้ เราก้เลือกฐานหนึ่ง พวกที่เป็นทหารบกที่นี้ดูหน้ากันแล้วยังไม่เห็นมีใครมาจากกองทัพภาคที่ ๒ เลย ก็คงจะนึกอะไรไม่ค่อยออกเท่าไร แต่อาจจะมีคนบางคนได้เคยไป อย่างคุณอรพันธ์ อาจจะเคยไป หรือคุณมงคลอาจจะเคยไปบ้างแล้ว ฐานที่เชิญเสด็จไปนี้ชื่อ ฐานวรพัฒน์ เป็นชื่อของร้อยเอกวรพัฒน์ ซึ่งเสียชีวิตอยู่ที่ฐานอันนี้ แล้วก็เป็นที่ที่ค่อนข้างจะอยู่ในท่ามกลางอันตรายพอสมควรทีเดียว เพราะฉะนั้นผมต้องรับตรงๆว่า ผมค่อนข้างจะปอดแต่อย่างไรก็ได้กราบบังคมทูลไปแล้วว่าเชิญเสด็จไปได้ เราก้สร้างที่ประทับกลางฐานเลย สร้างถวายรองแม่ทัพภาคที่ ๒ เดียวนี้ คือ พลตรีดำรง พัฒนศร เป็นผู้บังคับกองพันอยู่ที่ฐานนั้นเป็นคนสร้างเดี๋ยวนี้ก็ยังอยู่ ฐานนี้ยังอยู่ ที่ประทับก็ยังอยู่ เรายังเก็บไว้ ท่านก็เสด็จไปกับสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี แล้วก็ยังมีข้าราชการบริพาร มีคุณพ่วง แล้วก็ท่านหญิงหลุยส์ มีคุณชายดิส แล้วมีข้าราชการบริพารอีก ๒-๓ คน ก็ไปประทับอยู่ที่นั่น ๒ คืน กับ ๓ วัน แล้วท่านก็ออกเยี่ยมทหารแถวนั้น แล้วก็เยี่ยมราษฎรแถวนั้น แล้วก็พระราชทานสิ่งของแก่ราษฎร ผมในฐานะเป็นแม่ทัพก็ต้องคอยดูแลโดยใกล้ชิด คืนแรกที่ท่านเสด็จ ท่านเสด็จไปประมาณสัก ๔ โมงเย็น แล้วก็ประทับเสวย จนกระทั่งตีสอง ท่านก็ยังทรงพระอักษรอยู่ ทรงพระอักษรด้วยตะเกียง ผมก็เดินไปเดินมาวนไปวนมา รอบที่เราทำที่ประทับถวาย ท่านเหลียวมาเห็น ท่านก็บอกแม่ทัพทำไมยังไม่นอน ผมก็เลยทูลปิดไปว่า ข้าพพุทธเจ้ายังไม่ม่วง ที่จริงผมเป็นห่วงมากกว่า ผมกลัวผมก็ต้องดูแลโดยตลอด ผมเป็นห่วง จะว่าปอดก็ไม่ใช่เป็นแม่ทัพปอดไม่ได้ แต่ว่าผมเป็นห่วงว่าท่านจะทรงทำอะไรรออยู่ ผมก็เลยอยู่จนกระทั่งตีห้าเพื่อถวายความปลอดภัย แล้วในตอนนั้น เดือนอะไรผมก็ลืมไปแล้ว แต่อากาศร้อนมาก คุณพิศาล รัฐมนตรีพิศาลเดี๋ยวนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เดี่ยวนี้เป็นผู้ว่าจังหวัดนครพนม ท่านก็ไม่ได้ทรงบ่นว่าอากาศร้อน แต่ว่าอากาศร้อนบรรทมก็ไม่ค่อยได้ เพราะว่าอากาศค่อนข้างร้อน คุณพิศาลก็เกิดเป็นคนเก่งขึ้นมา ก็เข้าไปกราบบังคมทูลว่า ข้าพพุทธเจ้าจะทำฝนเทียมถวาย ท่านก็บอกอะไรกัน ฝนเทียมเป็นอย่างไร คุณพิศาลก็ทูลว่า เดี่ยวค่อยทอดพระเนตรก็แล้วกัน คุณพิศาลเขาก็ไปเอารถดับเพลิงจากจังหวัดมาฉีดน้ำขึ้นไปบนหลังคาที่ประทับ แล้วก็ทูลเชิญมาทอดพระเนตร ท่านก็บอก อ้ออย่างนี้เขาเรียกว่า ฝนเทียม ท่านก็ตีพระทัย พวกเราก็สนุกสนานกัน รู้สึกว่าภูมิใจที่ได้ทำถวาย ภูมิใจที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เข้าไปอยู่ในฐาน ซึ่งผมคิดว่าเป็นฐานเดียวที่ท่านเคยเสด็จ สำหรับฐานของทหาร ไม่ว่าภาคไหนๆ ผมคิดว่าท่านไม่เคยเสด็จไปประทับ นอกจากที่ฐานวรพัฒน์ที่ผมเอ่ยถึง ฐานวรพัฒน์ตอนนั้นเรียกว่า ตำบลดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เดี่ยวนี้เป็นอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหารแล้ว นั่นคือน้ำพระทัยของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ที่ท่านทรงเรียกว่า ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อชาติบ้านเมือง แสดงให้เห็นว่าท่านไม่ทรงห่วงเกรงอันตรายใดๆ ทั้งสิ้น แล้วก็ทรงเชื่อมั่นพระทัยว่า ท่านจะช่วยพวกเราให้มีกำลังใจในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ก็เป็นเรื่องหนึ่งซึ่งผมจดจำมาโดยตลอด แล้วก็พยายามบอกกับผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหารเดี๋ยวนี้ว่า ขอได้โปรดรักษาที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ได้ เขาก็ทำได้ กองทัพภาคที่ ๒ ก็ดูแลอยู่

๔. เรื่องต่อไปที่ผมจะขออนุญาตมาเล่าให้ฟังก็คือ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงปฏิบัติพระองค์เป็นตัวอย่างแก่พสกนิกร หรือแก่คนทุกคนที่อยู่ใกล้ชิดพระองค์ หลายเรื่องหลายอย่าง โดยเฉพาะในเรื่องของที่ท่านอยากให้เราได้ปฏิบัติตามพระองค์ท่านในเรื่องต่อไปนี้ พอเล่าให้ฟัง ที่จริงคุณศุภสีก็เคยโดนมาแล้ว ท่านทรงประหัตประหมัดมาก แล้วเห็นว่าทุกคนควรจะรู้จักคำว่า ประหัต ประหมัด ไม่ใช่รีดเข็มขัด ประหัตคือใช้หรือทำอย่างมีเหตุมีผลได้ประสิทธิภาพสูงสุด ท่านทรงสอนเรื่องประหัตให้เรา ได้รู้จักกัน เวลาจะรับประทานอาหารอะไร ท่านก็รับสั่งว่า ให้ตักไปแต่พอสมควร พอที่จะรับประทาน ได้หมด อย่าตักให้เหลือ ถ้ารับประทานหมดแล้วไม่อิ่มก็ไปตักใหม่ก็ได้ ผมขอเล่าให้ฟังว่า มีวันหนึ่ง ท่านพระราชทานน้ำชาแก่ข้าราชการพวกเราทั้งหลาย มหาเดเล็กก็เอากาแฟ มีน้ำตาล ๓ ก้อน ใส่ไปในจานรอง แล้วก็มินมผง ท่านทอดพระเนตรเห็นเข้า ท่านก็บอกว่าให้ไปเก็บน้ำตาลให้หมด ท่านทรงเก็บเองด้วย มหาเดเล็กก็เก็บ ท่านบอกว่า ๓ ก้อนไม่ได้หรอก เพราะบางคนต้องการก้อนเดียว บางคนต้องการ ๒ ก้อน เขาต้องการเท่าไรก็ขอให้เขามาหยิบเอาเองเท่านั้น ถ้าเอาไป ๓ ก้อนเหลือเปล่าๆ ก็เสียไปโดยไม่ประหัตนี่ก็เป็นเรื่องหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความดีของพระองค์ท่านในเรื่องการประหัต
๕. นอกนั้นก็เรื่องของทรงต่อเวลา ท่านทรงมีพระวินัยดีมาก เวลาทรงนัดกับใคร มีหมายจะเสด็จ ที่ไหน ท่านตรงเวลามาก ถึงเวลาปั๊บเป็นเสด็จปั๊บเลย บางทีก็ก่อนด้วยซ้ำไป บางทีอยู่ดีๆ ก็ให้คนมา บอกว่า ฉันทเสร็จแล้วจะไปเดี๋ยวนี้ก็ได้แล้ว ทั้งๆ ที่ยังไม่ถึงเวลานั้น สิ่งนี้ก็เป็นสิ่งที่ทรงปฏิบัติเป็นตัวอย่าง ที่ประเสริฐที่สุด ผมก็นึกว่าเป็นพวกเราคนไทยเห็นจะต้องเรียนตรงๆ ว่า ไม่ค่อยจะกวาดขันเท่าไร แต่ก็ ยังดีกว่าหลายๆ ประเทศ อย่างที่เราไปประเทศอื่นๆ เขานัดแล้วเขามาสายเขาก็รู้สึกเฉยๆ ไม่เห็นจะ เสียหายอะไร ทำนองนั้น แต่ของพระองค์ท่านทรงนัดเวลาเท่าไร ท่านก็ตรงเวลาเปี้ยบ ไม่มีคลาดเคลื่อน นอกจากเรื่องประหัตก็ยังมีเรื่องที่ผมประทับใจทรงเขียนไว้ว่า เวลาเป็นของมีค่า นี่มาจากพระองค์ท่าน เหมือนกัน มาจากสมเด็จพระเจ้าเหมือนกัน สมเด็จพระเจ้าเป็นคนเห็นว่าเวลาเป็นของมีค่าจริงๆ มีค่า ทุกวินาที เพราะฉะนั้นเวลาของพระองค์จะต้องเป็นเวลาที่มีประโยชน์ตลอดเวลา เว้นเสียแต่ เวลาบรรทม ผมตามเสด็จไปเวลาท่านเสด็จโดย ฮ. พระที่นั่ง พอ ฮ. บินขึ้นปั๊บ ท่านจะทรงถัก ถักอะไรของพระองค์ท่านก็ไม่รู้ ท่านนั่งถักผ้าพันคอ ถักผ้าเช็ดมือถักอะไร ท่านติดพระองค์ไปเสมอ พอ ฮ. ขึ้นปั๊บ ท่านถักปั๊บเลย ไม่ปล่อยเวลาให้เสียไปเลย พอถึงที่หมายปั๊บ ท่านก็ทรงหยุดถัก แล้วท่านก็ไปทรงงานของพระองค์ ท่านเยี่ยมราษฎร ทรงคุยกับคนโน้นคนนี้คนนั้น พอเสด็จกลับ ขึ้นปั๊บก็ถักอีกแล้ว นี่คือสมเด็จพระเจ้าของเรา เวลาของท่านมีค่าทุกวินาที ไม่เคยปล่อยให้เสียเวลาไปเลย อย่างเวลาผมตามเสด็จหรือว่าเวลาท่านประทับอยู่ที่ไหน ผมจะต้องไปตั้งหน่วยถวายอารักขาอยู่ที่นั่น ผมยังไม่เคยเห็นท่านทรงพักหรือทรงทำอะไรเลย ท่านทำโน่นทำนี่ของท่านไปตลอดเวลา พวกเราก็ คงเคยได้ยิน บางคนเคยอาจจะได้รับพระราชทาน ผมได้รับพระราชทานมาอันหนึ่งเป็นโบลาน ธรรมดาๆ โบลานเหมือนอย่างพระเทศน์ แล้วท่านก็ทรงเก็บดอกไม้ ดอกไม้อย่างนี้เวลาแห้งแล้ว ท่านก็เอามาปักติดกับโบลาน แล้วก็ทำเป็นที่คั่นหนังสือ พระราชทานแก่ข้าราชการ ทรงแท่งของท่าน มีเรื่องทรงทำอยู่เรื่อย คืออาจจะเรียกว่า ถ้าเป็นคนธรรมดาก็คงได้รับรางวัลชั้นที่สุดอะไรทำนองนั้น คือเวลาของพระองค์ท่านเป็นเวลาที่มีค่าโดยตลอด

มีอีกเรื่องซึ่งอยากจะเรียนให้พวกเราทราบก็คือว่า เวลาท่านเสด็จที่ไหน ท่านมักจะรับสั่งให้ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ไปด้วย ท่านเคยรับสั่งให้ผมได้ยินว่า ต่อไปขออนุญาตเรียกว่า ท่านรับสั่งว่าอย่างไร คือท่านทรงเรียกสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงว่า บี ท่านบอกว่า ต่อไปบีก็จะต้องทำหน้าที่แทนท่านอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเวลาท่าน เสด็จไปไหนก็ให้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ไปด้วย นั่นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ทีนี้ก็มาถึงเรื่องที่ค่อนข้างจะน่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งว่า เมื่อสมเด็จพระเจ้าได้ปฏิบัติพระองค์เป็นตัวอย่างแก่เราดี ๆ มากทุกเรื่องอย่างนี้ พวกเราซึ่งเป็นข้าไทของพระองค์ท่าน ควรจะอย่างไรบ้าง ถึงจะเป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง ถึงจะเป็นการถวายความจงรักภักดี ถึงจะเป็นการแผ่พระบารมีของพระองค์ท่านให้ไพศาล ไม่ว่าท่านจะยังมีพระชนม์ชีพอยู่หรือว่าประทับอยู่ในพระบรมโกศแล้ว ผมก็คิดเอาเองซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องของผม โดยเฉพาะ หมายถึงความว่า เป็นเรื่องที่ผมคิดเอาเองโดยเฉพาะอาจจะไม่ตรงกับความคิดของคนอื่นก็ได้ คือผมเห็นว่าถ้าเป็นผม ผมเคยจงรักภักดีอย่างไร เคยรักเทิดทูนอย่างไร เคยถวายงานด้วยความเต็มใจอย่างไร แล้วรู้สึกมีความสุขอย่างไร แม้แต่ท่านเสด็จสวรรคตไปแล้ว พวกเราก็น่าจะปฏิบัติตามนั้น สืบเนื่องต่อไปเสมือนหนึ่งท่านยังทรงพระชนม์ชีพอยู่ ก็จะเป็นการทำให้เรามีที่พึ่งมีที่ระลึกจะให้เราประกอบคุณงามความดีต่อไป แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีสมเด็จพระเจ้าแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่ในพระบรมโกศแล้ว แต่พวกเราก็น่าจะทำหน้าที่นี้ต่อไป ไม่ว่าท่านจะอยู่ในพระบรมโกศหรืออยู่ที่ไหน พวกเราควรประพฤติปฏิบัติตน แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อพระองค์ท่าน ต่อพระบรมราชวงศ์ให้เหมือนกับที่ท่านยังทรงมีพระชนม์ชีพอยู่

อีกอย่างหนึ่ง เราน่าจะทำบุญอุทิศถวาย การทำบุญอุทิศถวาย ผมไม่ได้หมายถึงว่า ต้องไปกราบพระบรมศพที่พระที่นั่งดุสิตฯ หรือว่าต้องเอาสแตงค์ไปใส่ไว้ในพานที่เขาวางไว้ที่หน้าพระบรมโกศ การทำบุญ ผมหมายถึงว่า พวกเราน่าจะทำความดีถวายเป็นพระราชกุศล ทำความดีให้แก่ชาติบ้านเมือง ถวายเป็นพระราชกุศล วันที่ ๒๑ ตุลาคมของทุกปี เป็นวันที่พวกเราน่าจะน้อมระลึกถึงพระองค์ท่าน ที่จริงรัฐบาลก็ดูเหมือนจะตั้งวันนี้เป็นวันพยาบาลแห่งชาติ คนเราเกิดมาบางคนก็ทำดีมาก บางคนก็ทำดีน้อย แล้วแต่บุญแต่กรรม หรือแล้วแต่คนนั้นจะปรารถนาที่จะทำความดีให้มาก หรือจะทำความดีให้น้อย แล้วทุกคนต้องตายเหมือนกัน แต่ตายเร็วตายช้าก็แล้วแต่กรรมแต่บุญเหมือนกัน แต่ผมคิดว่าสมเด็จพระเจ้า แม้แต่เสด็จสวรรคตไปแล้ว แต่ท่านก็ไม่ได้ตายจากพวกเราไป คืนแรกที่ท่านเสด็จสวรรคต ผมนอนหลับตาที่รักก็เห็นพระพักตร์ลอยไปลอยมา ฉะนั้นสมเด็จพระเจ้าก็คือสิ่งหนึ่งที่เราคงจะเทิดทูนบูชายึดมั่นในอันที่เราจะได้กระทำความดี ผมเคยพูดอยู่เสมอว่า คนเราเกิดมาก็ต้องทดแทนบุญคุณแผ่นดิน อันนี้ใครบอกร้องให้เราช่วยกันทำ ทำทดแทนบุญคุณสมเด็จพระเจ้าคือการทดแทนบุญคุณของแผ่นดินนั่นเอง ตัวเลขที่ผมจะเรียนต่อไปนี้คือตัวเลขของจำนวนคนที่ไปกราบพระบรมศพจนถึงเมื่อวานนี้ มี ๒,๓๗๘,๗๑๓ คน มีเงินที่เขาไปวางไว้ตามถาด ผมก็ไปวางแต่ไม่มีคนเห็น เมื่อวันเกิดผม ผมก็เอาเงินไปวางบนถาด มีเงินจนถึงเมื่อวานนี้ในถาดที่ไปวางไว้ ๑๖๑,๘๓๒,๕๕๖ บาท ไม่มีที่ไหนในโลก ถ้ามีคนที่อยู่ในที่นี้ว่ามีที่อื่นในโลกก็โปรดบอกผมด้วย ผมคิดว่าไม่มีที่ไหนในโลกที่คนจะไปเคารพพระบรมศพมากถึงขนาดนี้ แล้วก็ถวายเงินร่วมทำบุญทำกุศลกับสมเด็จพระเจ้าขนาด ๑๖๑ ล้าน เดี่ยวมูลนิธิก็จะมอบให้ท่านราชเลขาฯ อีก ๒ ล้านเพื่อสมทบทุน เรื่องดอกไม้ ผมก็ไม่เคยเห็นเวลาประมุขของประเทศ อย่ว่าแต่สมเด็จพระเจ้าท่านเป็นพระราชมารดา ประมุขของประเทศต่างๆ ที่เสด็จสวรรคตก็มีหลายองค์ ผมก็ยังไม่เห็นอะไรที่น่าประทับใจเหมือนที่บ้านเราเลย คนทั้งโลกเศร้าโศกกันหมด คนไทยไม่ต้องพูดถึง

เพราะฉะนั้นในตอนสุดท้ายในการพูดของผม ผมก็ขออนุญาตเรียนซ้ำอีกทีว่าที่ผมมาพูดวันนี้ ผมพูดด้วยความจงรักภักดี ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในสมเด็จพระเจ้าของเรา แล้วก็อยากจะขอให้พวกเราได้ร่วมมือกันทำเป็นตัวอย่าง ทำความดีทดแทนบุญคุณแผ่นดิน ทำความดีเพื่อถวายความจงรักภักดีแก่สมเด็จพระเจ้าแม่ฟ้าหลวงของชาวไทยให้ทั่วถึงกัน พวกเราจะได้มีความสุขความเจริญ พวกเราจะได้มีความอึดอื้อใจ พวกเราจะได้อยู่กับด้วยความรักสามัคคี ถ้านี้ไม่ออกกว่าจะทำความดีถวายอย่างไร ขอให้หน้าคำของมูลนิธิที่ว่า “ชื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ และจงรักภักดี” ไปใช้ ก็จะเป็นประโยชน์ทั้งส่วนตนและส่วนรวม การที่ท่านเสด็จไปพระราชทานขวัญกำลังใจแก่พวกเราปฏิบัติหน้าที่ชายแดน พวกเราต้องไม่ลืม ต้องอยู่ในจิตใจของพวกเราว่าท่านมีส่วนสำคัญในการที่ทำให้พวกเราถึงความไม่เข้าใจให้มาเข้าใจซึ่งกันและกัน ก็หวังว่าการพูดของผมคงจะช่วยให้ท่านมีความรู้เพิ่มขึ้น ขอให้พระบารมีของสมเด็จพระเจ้าช่วยปกป้องคุ้มครองพวกเรา และขอให้ท่านได้เสด็จสู่สวรรคต

ขอขอบคุณทุกคน

*****